

КУРКІНА С.В.

Центральноукраїнський
державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький, Україна

ЖУРАВЛЬОВ В.М.

Центральноукраїнський національний
технічний університет,
м. Кропивницький, Україна

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ТА ОСВІТНІХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

KURKINA S.V., ZHURAVLYOV V.M. European integration as an opportunity to solve socio-economic problems in Ukraine by reforming the education sector. *The article deals with the reasons and expediency of educational reforms in Ukraine. The authors state that any reorganization is a consequence of changes in socio-economic relations in society. The example of some European Union countries that have implemented educational reforms in different periods of their history shows and proves their effectiveness. The article considers the state of the Ukrainian labor market and the discrepancy between educational services and market needs, the global gap between the real sector of the economy and education. In addition, the directions of reforming the educational sector are outlined, which include: affordable and high-quality preschool education; new Ukrainian School; modern professional education; high-quality higher school and the development of adult education; promotion of Science and promotion of innovations. The authors state that today's Ukrainian education does not meet modern demands of the individual and society, or the needs of the economy, or global trends. For this purpose the systematic transformation of this sphere is being carried out to ensure a new quality of education at all levels from pre-school education to high and adult one. As an example of educational reforms, which are a reaction to socio-economic conditions and changes in public relations, the article fragmentally mentions the reforms that took place in Europe in the late XIX - early XX century. It was during this period when rapid changes took place associated with the emergence of new equipment and new technologies. New approaches to the*

theory and practice of education and upbringing were needed, which would correspond to the rapid development of production due to the progress of Science and culture. The next dynamic social- economic changes characterize the period of the 50th- the 80th of the 20th century. The following steps of educational reorganization in the countries of the European Union concerning mostly the system of general secondary education became the reaction to these changes. The state of the Ukrainian labor market confirms a disappointing fact: the qualifications of graduates, the number of trained specialists in certain industries, and the quality of their knowledge and skills do not meet the needs of employers. Outdated standards of Ukrainian higher education do not keep pace with technological progress, innovation and demand from relevant professionals in an ever-increasing industry. In order to improve the quality of higher education in modern conditions and, most importantly, to help students in their preparation for their professional life outside the university classrooms, it is necessary to actively implement a more practical, applied approach to education. Thus, the integration of higher education in Ukraine into the European space is a necessity and one of the possibilities to overcome the social and economic crisis as soon as possible. In order to accelerate and increase the effectiveness of such integration, the authors of the article propose to use the following model of partnership: a higher educational institution – business – the state

Key words: education, reforms, socio-economic conditions, labor market, business environment, European integration, quality of educational services.

КУРКІНА С.В., ЖУРАВЛЬОВ В.М. **Євроінтеграція як чинник соціально-економічних та освітніх реформ в Україні.** У статті розглянуто причини і доцільність реформ освіти в Україні. Стверджується, що будь-які реформи є наслідком соціально-економічних змін, що відбуваються в суспільстві. На прикладі деяких країн Європейського Союзу, які здійснювали послідовні та ефективні реформи в освіті показана необхідність проведення реформ освітньої галузі в Україні. Розглянуто стан сучасного українського ринку праці та невідповідність освітніх послуг його потребам, глобальний розрив між реальним сектором економіки та освітньою сферою.

Ключові слова: освіта, реформи, соціально-економічні умови, ринок праці, бізнес-середовище, євроінтеграція, якість освітніх послуг.

КУРКИНА С.В., ЖУРАВЛЕВ В.М. **Евроинтеграция как фактор социально-экономических и образовательных реформ в Украине.** В представленной статье рассмотрены причины и целесообразность образовательных реформ в Украине. Утверждается, что любые реформы являются последствиями социально-экономических изменений, которые происходят в обществе. На примере некоторых стран Европейского Союза которые осуществляли последовательные и эффективные реформы в сфере образования показана необходимость проведения реформ системы образования в Украине. Рассмотрено состояние современного рынка труда в Украине, несоответствие образовательных услуг его требованиям, глобальный разрыв между реальным сектором экономики и образовательной сферой.

Ключевые слова: образование, реформы, социально-экономические условия, рынок труда, бизнес-среда, евроинтеграция, качество образовательных услуг.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Державна політика у сфері освіти і науки відіграє вирішальну роль у забезпеченні розвитку людського капіталу та отриманні економічної вигоди у вигляді сталого зростання й конкурентної економіки, суспільного та індивідуального добробуту, майбутнього процвітання нації. Досягнення такої мети потребує узгоджених політичних ініціатив, ефективних управлінських рішень та довгострокових інвестицій. Освітня сфера є стратегічним напрямом розвитку будь-якої країни, котра позиціонує себе як демократична, цивілізована, така, що дбає про майбутнє, піклується й забезпечує добробут свого населення.

Очевидно, що сьогодні українська освіта не відповідає ані сучасним запитам з боку особистості й суспільства, ані потребам економіки, ані світовим тенденціям. Саме тому **здійснюється системна трансформація усієї сфери для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної – до вищої освіти та освіти дорослих.**

У науковій галузі реформа покликана зупинити ізоляцію і стагнацію у сфері досліджень, сформуванати запит на якісну підготовку дослідників та попит на розробки в галузі фундаментальних і прикладних наук. Наступним кроком є скорочення розриву між дослідженнями та впровадженням їхніх результатів, інтеграція вищої освіти і науки України в освітній та дослідницький простір Європейського Союзу.

Отже, сучасна реформа здійснюється за такими пріоритетними напрямками: доступна та якісна дошкільна освіта; нова українська школа; сучасна професійна освіта; якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих; розвиток науки та інновацій. Метою реформи є підготовка випускників закладів вищої освіти, які б були конкурентоспроможними фахівцями на ринку праці, мали б сучасні знання, вміли вирішувати комплексні завдання, були б підготовлені до створення висококласних та інноваційних інтелектуальних продуктів та поділяли б цінності вільного демократичного суспільства.

Основною проблемою в сфері вищої освіти є те, що випускники не мають можливості в повній мірі реалізувати себе на українському ринку праці. Ця проблема безпосередньо торкається інтересів здобувачів вищої освіти, а опосередковано - суспільство в цілому, що не може розвиватися гармонійно без конкурентоспроможних фахівців. Водночас якість вищої освіти не відповідає очікуванням роботодавців, самих студентів та суспільства в цілому. Система фінансування та управління не дає заслуженої винагороди найкращим викладачам та найбільш ефективним закладам вищої освіти. Здобувачами вищої освіти часто стають люди, які не володіють необхідними для здобуття вищої освіти знаннями, навичками та мотивацією. В Україні бракує даних, які б у динаміці відображали оцінки роботодавців та самих студентів щодо якості освітніх послуг та відповідності освітніх програм вимогами ринку праці, також відсутній моніторинг зайнятості випускників ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прийнявши засади сталого сталого розвитку, у якості пріоритетної мети подальшої трансформації, держава запроваджує положення даної концепції у всі сфери національного господарського комплексу, і особливо в освіту. Принципи сталого розвитку повинні бути включені у всі освітні програми і мають розглядатись як елемент постійного і неперервного навчання і виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що в Україні є необхідні передумови для формування сталого розвитку як у сфері сучасної освіти так і в науково-освітній галузі. Досліджують дану проблематику в Україні такі вчені: В. Андрущенко, В. Бакіров, І. Вакарчук, М. Згуровський, О. Іванов, В. Кремень та інші. Поняття єдиного освітнього простору, його функціонування в Україні та інтеграцію з європейським освітнім простором розглядають у своїх роботах такі вітчизняні науковці: С.Бондирев, В.Журавський, М.Згуровський, І. Козловська, В.Кремінь, С.Ніколаєнко, А.Панарін, М.Степко, В. Шукшунов та інші. Щодо дослідження розвитку науково-освітніх мереж, їхнього місця і ролі у формуванні єдиного освітнього простору, то ці питання висвітлені в роботах О.Дем'янчука, М.Згуровського, Н.Колісниченка, Ю.Якименка та інших.

Мета статті полягає в тому, щоб висвітлити окремі етапи освітніх реформ в країнах ЄС, довести необхідність подальшого реформування освіт-

ньої галузі в Україні, показати негативні риси сучасної української вищої освіти і запропонувати модель її реформування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-які реформи в освіті є реакцією на зміни, що відбуваються в суспільстві. Як приклад: наприкінці XIX ст. у провідних західноєвропейських країнах гостро виявилася невідповідність традиційної педагогіки новим суспільно-економічним умовам. Для підприємств, оснащених новою технікою, потрібні були робітники, які б уміли з нею працювати.

Традиційна школа, яка у своїй сутності була школою навчання, де панували схоластичні методи, не забезпечувала цієї потреби. Загальноосвітні знання, що їх давала школа, були вкрай обмеженими й догматичними, методи навчання не спонукали учнів до самостійного мислення. Необхідні були нові підходи до теорії і практики освіти й виховання, які відповідали б стрімкому розвитку виробництва, зумовленого прогресом науки і культури.

Серед розмаїття педагогічних концепцій, які з'явилися в той час, однією з найбільш розповсюджених і теоретично обґрунтованих слід вважати концепцію «педагогіки вільного виховання». Ця теорія набула поширення в Європі завдяки діяльності Елен Кей (1849-1926) — шведської письменниці та громадського діяча. Прихильниками теорії вільного виховання були: німецький учений Генріх Шаррельман (1871-1940), всесвітньо відомий італійський педагог і лікар Марія Монтессорі (1870-1952), німецький педагог і психолог Ернст Мейман (1862-1915) [3].

Головним представником і засновником педагогіки прагматизму (педагогіки дії), поширеної у США та Англії, був американський філософ і педагог Джон Дьюї (1859-1952). На початку XX ст. у Німеччині та в інших країнах набув популярності педагогічний напрям «громадянського виховання» і «трудової школи». Його засновником був німецький педагог Георг Кершенштейнер (1854-1932). Популярним напрямом реформаторської педагогіки у цей період була також теорія «нового» виховання і «нових» шкіл. «Нові» школи - середні школи-інтернати, які відкривали й утримували на кошти приватних педагогів або педагогічних організацій. Перша така школа була заснована доктором Редді в 1889 р. в Англії. Згодом вони з'явилися у Франції, Німеччині, Швейцарії та в інших країнах. У 1899 р. А. Фер'єр створив «Міжнародне бюро нових шкіл», яке визначило загальні вимоги до навчальних закладів цього типу.

Із здобуттям Україною незалежності, стрімкими змінами в усіх сферах життєдіяльності населення й суспільства в цілому, стала особливо відчутною невідповідність освіти новим суспільно-економічним умовам. Потреба у реформуванні освітньої галузі стала у цей період стратегічною. В першу чергу

реформуванню підлягала основна ланка системи освіти – загальна середня школа.

Сучасний етап розбудови держави та громадянського суспільства, демократична європейська перспектива та долучення до світового науково-технічного й культурного прогресу, визначають напрями розвитку освіти у майбутньому, зумовлюють процеси її реформування. Перетворення у загальній середній освіті перших років незалежності стосувалися насамперед визначення концептуальних завдань, розв'язання яких мало сприяти розбудові національної школи і одночасно наближувати її до сучасних світових стандартів. Увага приділялася, в основному, на відхід від застарілих «радянських» стандартів у сфері навчання і виховання молоді. Було прийнято Закон України «Про освіту», у якому визначено мету, права та обов'язки учасників навчально-виховного процесу тощо. В цьому нормативному акті законодавчо закріплювалося обов'язковість повної загальної середньої освіти та визначалося, що освіта має «забезпечувати всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення, формування загально-людської моралі, засвоєння визначеного суспільними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, людину, суспільство і виробництво, екологічне виховання, фізичне вдосконалення» [4].

Сьогоднішній вектор пошуку й реформ направлений, в першу чергу, на приведення вітчизняної освітньої галузі у відповідність до європейських освітніх стандартів і приєднання до загального освітнього простору. Фахівці відзначають позитиви такої стандартизації, але водночас наголошують, що її початковий етап свідчить про певну неузгодженість державних стандартів з іншими концептуальними освітніми документами, недостатнє врахування в них сучасних підходів, зокрема компетентнісного, та потребу в їхньому подальшому вдосконаленні [1, с. 6].

У подальшому, більшість країн Європейського Союзу продовжили реформувати систему загальної середньої освіти у 50—80-х роках ХХ ст. У цей період у Бельгії термін обов'язкового навчання подовжився до 12 років (з 6 до 18 років), було запроваджено ключові компетентності до змісту освіти й зовнішнє оцінювання навчальних досягнень учнів. У Швеції, починаючи із 80-х років ХХ ст. діти розпочинають навчання з 6 років, а в старшій школі реформа спрямовується на підготовку молоді до життя шляхом надання широкого спектру кваліфікацій. Греція опікується реформуванням змісту освіти для посилення професійно-орієнтованої складової для формування ключових компетентностей для майбутнього дорослого життя. Німеччина для підвищення якості освітніх послуг запроваджує стандарти освіти, що ґрунтуються на компетентнісних зонах та уніфікованих моделях оцінювання навчальних досягнень учнів. Італія спрямовує розвиток освіти на підготовку

молоді до інтеграції в суспільство й виходу на ринок праці через «професіоналізацію» змісту освіти та її компетентісну спрямованість. Окрім того в Італії існує національна служба з оцінювання ефективності освітньої системи на національному рівні та в міжнародному контексті. Велика Британія спрямовує реформи на підвищення рівня освітніх стандартів ефективності шкільної інспекції [5, с. 19].

Фінська система освіти визнана однією з найкращих в світі. З року в рік Фінляндія є лідером в освітньому рейтингу PISA, який тестує 15-річних школярів із читання, математики і природничо-наукової грамотності. Зробивши акцент на розвитку knowledge-based есоному, Фінляндія взяла на себе колосальний ризик, адже повірила в інтелектуальний потенціал населення і за двадцять років буквально трансформувала генетичний код нації, яка нещодавно була задіяною, здебільшого, у аграрному секторі і не мала навіть базової освіти.

Фінська історія реформи освіти цікава тим, що ключові трансформації були імplementовані під час найгірших економічних криз: спершу – після Другої світової війни, потім – в умовах глибокої рецесії 1990-х років. Досвід успішної реструктуризації освіти Фінляндії доводить, що реформи можна було зробити в невеликій, відчуженій країні, віддаленій від основних економічних та ринкових центрів та, що найголовніше, не приносячи шкоди базовій економічній безпеці і добробуту країни. Обравши правильну стратегію взаємодії між зацікавленими сторонами, децентралізувавши відповідальність за управління реформами і активно залучаючи спільноту викладачів до планування реформ, Фінляндія наново збудувала систему освіти, що наразі є найуспішнішою в Європі. З часів проведення глобальної шкільної реформи, яка розпочалася у 1970-х рр., у Фінляндії змінилося 20 урядів та 27 міністрів освіти, та це ніяк не вплинуло на відданість так званій «Фінській мрії» – спільній національній меті мати доступну для кожної дитини державну школу з ефективною освітою у ній.

Світ навколо нас змінюється, а разом з ним змінюється і бізнес-середовище. Чи справляється з такими викликами українська вища освіта? Ринок праці промовисто свідчить – кваліфікація випускників не задовольняє потреб роботодавців. Застарілі стандарти української вищої освіти не встигають за прогресом та інноваціями. Освітня система продовжує фокусуватися на лекціях та іспитах, не приділяючи достатньої уваги реаліям практичного професійного життя. На виході маємо два взаємозалежних сектори, які за фактом ніяк не пов'язані між собою: бізнес і вища освіта. Тому напевно чи можна розраховувати на випускників як на майбутніх успішних та ефективних працівників, якщо їхня підготовка базується на застарілих методах і анахронічних освітніх моделях.

Тим часом в умовах глобалізації інновативність і розвиток конкурентоспроможності економіки можливо підтримувати лише за наявності якісної системи освіти та підтримуванні людського капіталу. Про неспроможність українських закладів вищої освіти надавати випускникам актуальний сучасною економікою рівень знань і навичок свідчить той факт, що, враховуючи майже 76-відсоткову охопленість населення вищою освітою, за індексом глобальної конкурентоспроможності (GCI) Всесвітнього економічного форуму, Україна посіла лише 79-е місце серед 140 країн у 2015-2016 роках [6].

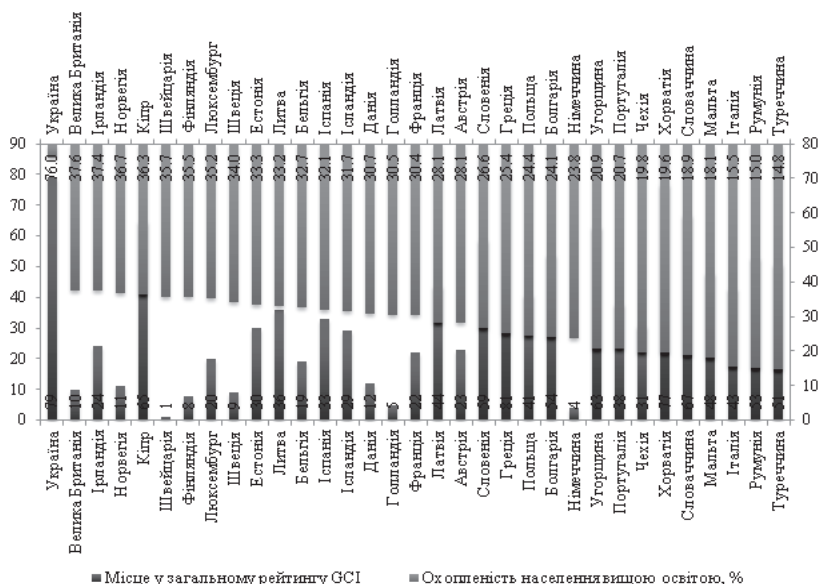

Рис. 1. Рейтинг країн за охопленістю населення вищою освітою, 2015 р.

Джерело: Eurostat, Global Competitiveness Report (2015-2016)

Отже, незважаючи на високі позиції України за рівнем охоплення населення вищою освітою (14-те місце із 140 країн, після Греції, США, Фінляндії, Німеччини та ін.), її якість залишається низькою (54-те місце), що йде всупереч кількісним показникам (Рис. 2). За наведеним рейтингом найменш розвинутою в Україні є сфера управлінських шкіл (менеджменту, бізнес-шкіл), що призводить до нестачі висококваліфікованих управлінців.

Будь-який роботодавець сьогодні прагне залучати до роботи молодих працівників, які здатні генерувати нові ідеї, швидко адаптуватися до змін і нововведень. Стандартні «пакети» освітніх програм вищих навчальних закла-

Рис. 2. Місце України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2015-2016 рр. за складника «Вища освіта і професійна підготовка»

Джерело: Global Competitiveness Report (2015-2016)

дів вже не задовольняють нагальні потреби ринку праці: роботодавцям наразі потрібні не просто інженери, консультанти, викладачі або фінансові аналітики – дедалі частіше у переліку вакантних посад трапляються нові назви «гібридних» професій, такі як «інтернет-маркетолог», «нано-медик», «web-дизайнер», «журналіст-блогер», «знавець наукової етики», «віртуальний юрист», «працівник соціальних мереж» тощо [7]. Так, попит на фахівців із розробки мобільних додатків, які володіють навичками проектування, кодування та інформатики, виріс на 135% від 2011 року [8]. *Тож наявності знань і досвіду в одній сфері вже не забезпечує гарантованого працевлаштування.*

Але навіть така застаріла за змістом і формою вища освіта залишається у попиті, продукуючи спеціалістів, які з року в рік поповнюють лави безробітних. Єдине, що залишається випускникам – перекваліфіковуватися або шукати будь-яку роботу не за фахом. І хоча певної репрезентативної статистики, що окреслила б масштаби цього явища, немає, за даними соціологічних опитувань, оцінок урядовців та експертів, частка людей, які змушені працювати не за спеціальністю, набутою в університеті, сягає від 80% (максимально) до 40% (мінімально) [9]. За даними опитування рекрутингової компанії HeadHunter, проведеного у 2011 році, 37.4% респондентів працювали не за фахом, 25.7% – у сфері, близькій до здобутої кваліфікації, і лише 36.6% респондентам вдалося працевлаштуватися за спеціальністю.

Невідповідність освітніх послуг потребам ринку праці почала формуватися ще кілька десятиліть тому. Фундаментальна університетська освіта

поступово втрачала сенс. *Засади кооперації між представниками сучасного бізнес-середовища та закладами вищої освіти не формувалися, натомість між ними з'явилася конкуренція за право спрямовувати пріоритети молоді.* Сучасні університети повинні змагатися між собою не за кількість підготовлених фахівців, а за рівень здобутої ними кваліфікації, показниками працевлаштування своїх випускників [2].

Щоб підвищити якість вищої освіти у сучасних умовах і, найголовніше, допомогти студентам підготуватися до професійного життя за межами університетських аудиторій, треба активно впроваджувати практичний, прикладний підхід до освіти. Надання освітніх послуг, заснованих на досвіді та актуальних бізнес-процесах, допоможе викоринити наявні прогалини у продуктивності молоді робочої сили. Побудова і розширення партнерських зв'язків між науковими колами та приватним сектором є невід'ємною частиною налагодження цього процесу. Дедалі більша кількість роботодавців в країнах ЄС самі створюють моделі різнопланових партнерських стосунків із закладами вищої освіти задля подолання дисбалансу на ринку праці та з метою залучення добре підготовлених працівників [11]. Натомість в Україні лише певні кампанії намагаються побудувати діалог з університетами і створити канал постачання професіональних кадрів для своєї діяльності. Велика кількість університетів не мають системного діалогу з потенційними роботодавцями, продовжуючи перенасичувати ринок праці кадрами, що не мають шансів на працевлаштування за спеціальністю.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином побудова оптимальної моделі співпраці бізнесу, роботодавців з інших галузей та університетами в українських реаліях повинна базуватися на засадах, відмінних від закордонних. Автономія західних вишів передбачає меншу залежність від державного впливу з погляду фінансування і напрямів навчальних програм. Щоб залишатися на ринку освітніх послуг і мати добру репутацію, керівництво західних університетів постійно підтримує діалог з представниками бізнесу, реагує на їхні потреби і забезпечує конкурентоспроможними фахівцями. Ті освітні установи, що досягають успіху у такій співпраці, стають більш привабливими і для абітурієнтів, і для роботодавців, а це, своєю чергою, є запорукою сталого розвитку освіти і суспільства в цілому.

Отже, пропонована авторами модель партнерства ЗВО і роботодавців в Україні має включати такі напрями:

- роботодавці (формування діалогу та перспективних напрямів діяльності з університетами, націлених на потребу ринку праці; спільна розробка та впровадження інноваційних освітніх програм та ініціатив залучення студентів до практичної діяльності у тій чи іншій галузі);
- університети (зменшення бюрократичного тиску, що перешкоджає

налагодженню ефективного діалогу з роботодавцями, представниками бізнесу; активне залучення спеціалістів-практиків до освітнього процесу);

- держава (забезпечення автономії та фінансової незалежності університетів; формування державного замовлення на спеціалістів відповідно до нагальних потреб ринку праці; стимулювання кампаній (на основі надання пільг) до науково-дослідної співпраці з університетами в пріоритетних галузях).

Як показало дослідження Світового банку [10], оптимальним віком для виховання найбільш цінних для роботодавців якостей (навичок роботи в команді, планування, критичного мислення, креативного вирішення проблем, комунікативності тощо) є період до 19-ти років. Реформа вищої освіти в Україні є тривалим процесом, в той час як роботодавцям потрібно адаптуватися до змін у реальному часі і просторі. Отримавши доступ до широкої аудиторії університетської молоді, у роботодавця з'являється шанс направити професійний розвиток майбутнього працівника в необхідному напрямі і з більш ефективним розподілом ресурсів. Об'єктивна реальність свідчить, що соціально-економічному розвитку України властива ціла низка проблем: природне скорочення населення, його старіння, міграційний відтік населення, погіршення якості трудових ресурсів, скорочення робочих місць тощо. У запропонованій статті розглядалися лише деякі з них. У подальшій роботі виникає необхідність висвітлення впливу багатьох інших соціально-економічних проблем та напрямів виходу країни з кризи за рахунок реформування освітньої галузі.

Список використаних джерел:

1. Баханов К. Державний стандарт загальної середньої освіти: шляхи вдосконалення / К. Баханов // Рідна школа. 2006. № 6. С. 6 -7.
2. Бондаревська К.В., Фоменко А.О. Актуальні проблеми молодіжної зайнятості в сучасних умовах // Сталий розвиток економіки, 2015 (26).
3. Журавльова С.В. (Куркіна С.В.) Поява і розвиток інноваційних технологій початку XX століття та їх роль на сучасному етапі реформування освіти в Україні // Сучасні педагогічні технології і освітні системи XXI століття. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Кіровоград, 18-20 листопада 2004 р. С. 39 – 43.
4. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 34. Ст. 454.
5. Локшина О. Еволюція реформ шкільної освіти в країнах Європейського Союзу / О. Локшина // Шлях освіти. 2006. № 4. С. 18 - 22.

6. [1http://www.unian.ua/society/1023767-ohoplennya-naselennya-ukrajini-vischoyu-osvitoju-stanovit-76-institut-demografiji.html](http://www.unian.ua/society/1023767-ohoplennya-naselennya-ukrajini-vischoyu-osvitoju-stanovit-76-institut-demografiji.html)
7. <http://www.kadrovik.ua/content/na-kogo-vchitisya-20-zatrebuvanikh-profes-i-maibutnogo>
8. https://hbr.org/2016/04/hybrid-jobs-call-for-hybrid-education?utm_campaign=HBR&utm_source=facebook&utm_medium=socia
9. <http://tyzhden.ua/News/59003>
10. Guerra et al. (2014), Social-Emotional Skills Development across the Life Span: PRACTICE, World Bank.
11. The Economist Intelligence Unit Report: «Closing the Skills Gap: Companies and Colleges Collaborating for Change», 2014.

Transliteration of References:

1. Bakhanov K. Derzhavnyy standart zahal'noyi seredn'oyi osvity: shlyakhy vdoskonalennya / K. Bakhanov // Ridna shkola. 2006. № 6. S. 6 -7.
2. Bondarevs'ka K.V., Fomenko A.O. Aktual'ni problemy molodizhnoyi zaynyatosti v suchasnykh umovakh // Stalyy rozvytok ekonomiky, 2015 (26).
3. Zhuravl'ova S.V. (Kurkina S.V.) Poyava i rozvytok innovatsiynykh tekhnolohiy pochatku XXI stolittya ta yikh rol' na suchasnomu etapi reformuvannya osvity v Ukraini // Suchasni pedahohichni tekhnolohiyi i osvitni systemy XXI stolittya. Materialy II Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. Kirovohrad, 18-20 lystopada 2004 r. S. 39 – 43.
4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 1991. № 34. St. 454.
5. Lokshyna O. Evolyutsiya reform shkil'noyi osvity v krayinakh Yevropeys'koho Soyuzu / O. Lokshyna // Shlyakh osvity. 2006. № 4. S. 18 - 22.
6. [1http://www.unian.ua/society/1023767-ohoplennya-naselennya-ukrajini-vischoyu-osvitoju-stanovit-76-institut-demografiji.html](http://www.unian.ua/society/1023767-ohoplennya-naselennya-ukrajini-vischoyu-osvitoju-stanovit-76-institut-demografiji.html)
7. <http://www.kadrovik.ua/content/na-kogo-vchitisya-20-zatrebuvanikh-profes-i-maibutnogo>
8. https://hbr.org/2016/04/hybrid-jobs-call-for-hybrid-education?utm_campaign=HBR&utm_source=facebook&utm_medium=socia
9. <http://tyzhden.ua/News/59003>
10. Guerra et al. (2014), Social-Emotional Skills Development across the Life Span: PRACTICE, World Bank.
11. The Economist Intelligence Unit Report: «Closing the Skills Gap: Companies and Colleges Collaborating for Change», 2014.

KURKINA Snizhana Vitaliyivna

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,
Kropyvnytskyi, Ukraine

ORCID 0000-0002-2009-1590

E-mail: sneghana28@gmail.com

ZHURAVLYOV Vitaliy Maksymovych

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

ORCID 0000-0002-9146-5430

E-mail: zhuravlyov1946@gmail.com

**EUROPEAN INTEGRATION AS AN OPPORTUNITY TO SOLVE SOCIO-ECONOMIC
PROBLEMS IN UKRAINE BY REFORMING THE EDUCATION SECTOR**

<https://doi.org/10.38014/osvita.2021.88.01>